

УДК 616.8(09)(477.87)"451.60"

РОЗВИТОК ТА ДОСЯГНЕННЯ НЕВРОЛОГІЧНОЇ СЛУЖБИ ЗАКАРПАТТЯ ЗА 60 РОКІВ

Пулик О.Р., Турянчик М.І., Гирявець М.В., Чопей І.В.

Ужгородський національний університет, м. Ужгород

РЕЗЮМЕ: свій відлік неврологічна служба починає з 1946 року. Власне розвиток неврологічної служби на Закарпатті пов'язується з іменем Снігурського Д.О. Протягом 60 років неврологічна служба в області зазнала значного розвитку. В 1964 р. в Закарпатті нараховувалось 195 неврологічних ліжок, 39 лікарів-неврологів. На сьогодні в

області є 118 лікарів - неврологів, в кожній районній лікарні існує неврологічне відділення, нараховується 511 неврологічних ліжок. Навчальний процес ведеться на кафедрі неврології та психіатрії медичного факультету УжНУ.

Ключові слова: розвиток, неврологічна допомога, відомі неврологи

Неврологія як розділ клінічної медицини, що відповідає за хвороби центральної і периферичної нервової системи, в різних країнах світу розвивалась неоднаково. На Закарпатті, яке до Першої світової війни було частиною Австро - Угорської імперії, а в міжвоєнні часи - Чехословацької буржуазної республіки, лікарів - неврологів не було взагалі. Медична допомога неврологічним хворим надавалась приватними лікарями загального профілю, більшість зверталась за допомогою до знахарів.

Свій відлік неврологічна служба починає з 1946 року, коли в Ужгороді на базі психіатричного відділення обласної лікарні були створені неврологічні ліжка.

Першим неврологом, а в подальшому завідувачкою неврологічним відділенням на 40 ліжок, відкритому в одному з приміщень психіатричного відділення, була Підгорна Т.Д. З 1951 -1968 рр. неврологічне відділення очолює Дмитро Олександрович Снігурський. Снігурський Д. О. (1919-1999) народився на Хмельниччині. В 1951 році закінчує Львівський медінститут, отримує направлення в Ужгородську обласну лікарню. Власне розвиток неврологічної служби на Закарпатті пов'язується з його іменем. За період діяльності Д.О. Снігурського було налагоджено надання кваліфікованої медичної допомоги населенню Закарпаття: розпочато амбулаторно-поліклінічний прийом у районних лікарнях, запроваджена диспансеризація хворих. Стационарна неврологічна допомога здійснюється в неврологічному відділенні ОКЛ (вже на 55 ліжок), в неврологічних відділеннях Мукачівської і Берегівської райлікарень (по 30 ліжок), а також в інших міських і районних лікарнях, де виділені самостійні неврологічні ліжка від 5 до 15 в складі терапевтичних відділень. При кожній лікарні існує фізіотерапевтичний кабінет, де широко використовується світло-, електро-, грязелікування. Загальна кількість стаціонарних ліжок у Закарпатській області станом на 1964 рік - 195, лікарів-неврологів налічується 39. З 1969 року починається педагогічна діяльність Д.О Снігурського. Він переходить працювати на кафедру неврології і психіатрії УжДУ. Його перу належать праці «Чистецеркоз головного мозку», «До клініки стовбурового енцефаліту на Закарпатті», «Про дієнцэфальний синдром грипозної етіології», «Епідеміологія розсіяного склерозу в Україні» та ряд інших.

В 1957 році Д.О. Снігурський разом із Василем Васильовичем Заїченко закінчив курси спеціалізації з нейрохірургії при НДІ нейрохірургії в Києві. В області зроблені перші нейрохірургічні операції. За сприянням Дмитра Олександровича налагоджується нейрохірургічна допомога населенню області.

Про роботу Снігурського – лікаря говорить уже те, що йому першому в області було присвоєно звання заслуженого лікаря України, нагороджений дипломом Верховної Ради, був почесним громадянином Ужгорода, його іменем названа одна із вулиць м. Ужгород. У вересні 1949 року була створена кафедра неврології і психіатрії, першим завідувачем якої став к.м.н. Ластовецький В.В, запрошений з Львівського медінституту, оскільки власних наукових кадрів ще не було. Народився 1900 р. у Луганську. В 1925 р. закінчив Томський університет. Перші роки працював на Далекому Сході сільським лікарем, психіатром і неврологом. Після Другої світової війни – асистент кафедри психіатрії Львівського медінституту, доцент з 1949р. Кафедрою неврології і психіатрії УжДУ керував до літа 1957 р. Основні напрямки наукової діяльності: нервово-психічні розлади при ЧМТ та при алкоголізмі, нервово-психічні захворювання при ендемічному зобі в Закарпатті. Написав понад 60 наукових праць, із них 26 під час роботи в УжДУ.

З 1958 р. завідує курсом нервових хвороб доцент Слюсарев Ф.М.

Слюсарев Федір Михайлович, 1910 р.н., народився на Луганщині. Після закінчення у 1941 році Вітебського медінституту працював у Волгограді й Ризі. Виконував обов'язки завідуючого кафедри протягом двох років. Оpubлікував 43 наукові праці. В 1958 році ним організовано Обласне науково - практичне товариство неврологів та психіатрів, у засіданні якого приймають участь неврологи з інших міст - Москви, Ленінграда, Києва, Харкова та інших, обговорюються актуальні питання наукової і практичної охорони здоров'я.

Розвиток неврології як науки пов'язують з іменем доктора медичних наук, професора Булеци Богдана Антоновича, який очолює курс нервових хвороб з 1968 р.

Народився Булеца Б.А. 24 грудня 1936 року в м. Берегово. В 1959 р. закінчив УжДУ і продовжив навчання в клінічній ординатурі та аспірантурі при Харківському НДІ неврології та психіатрії.

Докторську дисертацію захистив у 1986 р. Богдан Антонович очолює науково-практичне товариство неврологів Закарпаття, є членом президії робочої групи лікарів Центральної та Східної Європи з питань профілактики та лікування порушень мозкового кровообігу. Ним вперше встановлена роль гормонів щитовидної залози в механізмі виникнення мозкових інсультів. Має 135 наукових праць, із них 2 монографії та 6 навчальних посібників. За останні 10 років кафедра веде міжнародну співпрацю з кафедрами Кошицького і Дебреценського університетів, спільно вивчаючи проблеми епідеміології та лікування ГПМК. За розро-

буку нового напрямку в патогенезі цереброваскулярної патології Булеца Б.А. ввійшов у світову енциклопедію "Who is who in the world".

В 60-х роках починає функціонувати нейрохірургічне відділення. Його очолив Заїченко Василь Васильович. У майбутньому відділення очолювали Ісаак Іван Павлович та Турянчик Олександр Іванович. Першим завідувачем курсу нейрохірургії був доц. Бідізля Михайло Олександрович.

У цей час створюється відділення дитячої неврології при лікарні "Охмадет" в Мукачеві, яке очолює Пургаліна Людмила Марківна. Народилась Людмила Марківна в 1914 році в м. Ашгабад.

Закінчила Ташкентський медичний інститут. В 1939 році зарахована аспірантом у неврологічне відділення, в якому пропрацювала до 1945 року. З 1951 року завідувача клінікою неврології Обласної дитячої лікарні і фактично займалась створенням цієї клініки. За свою лікарську діяльність мала більше 1000 випадків вилікуваного поліомієліту у дітей.

60-70 роки відзначились розквітом неврологічної науки, за сприянням Д.О. Снігурського неврологічна допомога надається в усій області. Неврологічною службою в районах області в ці роки керують:

Маргітай Йосип Арпадович – перший районний невролог Рахівської ЦРЛ. Народився 1932 року в м. Ужгород. В 1956 році закінчив медичний факультет УжНУ. В 1957 році пройшов спеціалізацію з неврології в м. Львів, після чого був призначений на посаду районного невролога та завідувачого неврологічним відділенням, на якій і пропрацював до останнього дня життя.

Гудак Степан Петрович – завідувачий відділення неврології Хустської ЦРЛ. Народився в 1919 році, закінчив Львівський медичний інститут. Пройшов курси спеціалізації з неврології у місті Харків, з 1955 року зав. відділення неврології Хустської ЦРЛ.

Балла Калман Петрович – завідувачий відділення неврології Мукачівської ЦРЛ. Народився у 1927 році. В 1947 році зарахований студентом Львівського державного медичного інституту, пройшов субординатуру в клініці нервових хвороб. Отримав підготовку лікаря-невролога. В 1953 році був призначений неврологом Мукачівської ЦРЛ, далі завідувачим відділення. Закінчив заочну аспірантуру в Ленінградському інституті ім. Бехтерева. В цей же період у Республіканській лікарні Угорщини за своєю методику вивчення особистості - психологічний тест Люшера, який застосовує більше 30 років у хворих із невротами, що дає можливість більш досконало вивчити істинні мотиви захворювання.

Витвицький Адам Антонович – завідувачий відділення неврології Перечинської ЦРЛ. Народився 1931 року на Івано-Франківщині. Закінчив медичний факультет УжДУ в 1959 році. В 1960 році пройшов 5-місячні курси спеціалізації з неврології

при Львівському медичному інституті. З 1970 року по 1998 рік працює районним неврологом у Перечинській районній лікарні.

В 1967 р. створюється неврологічне відділення при Ужгородській міській лікарні, яке очолює Ясенчак Терезія Михайлівна. Народилась у 1933 році. В 1956 році закінчила медичний факультет УжДУ. З 1958 р. – лікар-невролог Ужгородської міської лікарні, далі завідувача відділення і головний невролог міста.

Поліклінічне відділення Ужгородської міської лікарні очолив Матьковський Еміл Іванович. Народився в 1936 р. у м. Мукачево. В 1960 р. закінчив медичний факультет УжДУ. З 1970 р. завідує неврологічним відділенням поліклініки УЦМКЛ. З 1984-2000 рр. очолює відділення водного лікування міської клінічної лікарні. Активно займався науковою діяльністю. З 1958 – 1967 рр. керує біохімічною лабораторією курсу неврології УжДУ. Відомий як конструктор медичних приладів і апаратів, таких як прилад для двосторонньої тракції хребта, підводного витягування хребта, апарату ритморелаксації, акупресури та ряду інших.

Протягом всього часу неврологічне відділення ОКЛ виконувало роль обласного консультативного та лікувального центру, в якому в різні роки працювали:

Вашко Єлизавета Михайлівна, котра народилась в 1919 році. В 1953 році закінчила медичний факультет УжДУ, після чого була направлена на роботу в неврологічне відділення ОКЛ. Одночасно працювала викладачем УжДУ на кафедрі неврології. В цей час займалась науковою роботою і в 1972 році захистила дисертацію кандидата медичних наук.

Рудник Фаїна Григорівна, 1916 року народження. Закінчила Київський медичний інститут у 1939 році. В роки війни працювала в санітарній частині, лікарем МВС, після чого була направлена в неврологічне відділення ОКЛ, де і пропрацювала до виходу на пенсію. Брала активну участь в громадському житті лікарні, була членом драматичного гуртка лікарні.

Шваб Ержебет Ференцівна народилась 1940 р. в с. В. Добронь Ужгородського району. В 1957 р. вступила на медичний факультет УжДУ. З 1970 - 2000 р. працює в неврологічному відділенні ОКЛ. З 2003 р. проживає в Угорщині.

Полажинець Надія Василівна народилась в 1937 р. в Чернігівській області. В 1961 р. закінчила медичний факультет УжДУ. З 1962 р. працює в неврологічному відділенні ОКЛ.

У різні роки неврологічне відділення ОКЛ очолювали: Підгорна Т. Д. – з 1946 року по 1951 рік, Снігурський Дмитро Олександрович – з 1951 по 1968 рр., Жигаль Юрій Єфремович – з 1968 по 1980 рр., народився Юрій Єфремович в 1928 році в Чернігівській області. В 1948 р. закінчив фельдшерсько-акушерську школу в м. Прилуки, до 1953 р. працює в Івано-Франківській області. В

1953 р. вступив на медичний факультет УжДУ. З 1968 р. очолює неврологічне відділення ОКЛ.

Ігнатюк Іван Іванович очолює відділення з 1980 по 2003 рр. Народився Іван Іванович 1942 р., в м. Свалява Закарпатської області. В 1967 році закінчив УжДУ, направлений в Міжгірську ЦРЛ. З 1972 р. працював лікарем-експертом МСЕК, з 1974 по 1978 рр. – в Ужгородській міській лікарні, з 1980 р. працює в неврологічному відділенні ОКЛ. На сьогодні неврологічне відділення ОКЛ очолює Пулик Олександр Романович. Народився Олександр Романович 1954 р. в м. Ужгород. В 1979 р. закінчив медичний факультет УжДУ. Після проходження інтернатури працював неврологом у м. Ліпещьк, з 1986 р. працює в обласній клінічній лікарні. В 1997 р. захистив дисертацію в м. Київ. Доцент кафедри терапії та сімейної медицини. З 2004 р. – обласний невролог.

Можна підсумувати, що за 60 років неврологічна служба на Закарпатті зазнала значного розвитку. На сьогодні в області налічується 118 лікарів -

неврологів, з них 39% – це лікарі з вищою категорією; в кожному райцентрі відкрито неврологічне відділення, в м. Ужгород та м. Мукачево функціонують відділення судинної неврології, відкрито центр неврології та нейрохірургії, в області розгорнуто 511 неврологічних ліжок. Для дообстеження неврологічних хворих широко використовується ЕЕГ, УЗО Доплера, АКТ та МРТ, ангиографія судин головного мозку. Навчальний процес ведеться на кафедрі неврології та психіатрії медичного факультету УжНУ, яку очолює проф. Смолянко В.І. Розпочато післядипломну підготовку лікарів неврологів на факультеті післядипломної освіти УжНУ, курс нервових хвороб якого очолює Пулик О.Р.

Ведеться активна науково-практична робота, проводяться щомісячні засідання обласного науково-практичного товариства, тематичні наукові конференції, майстер класи, міжнародні науково-практичні конференції, семінари.

ЛІТЕРАТУРА

1. Архів УжНУ: Книга наказів за 1950-1960 рр.
2. Архів УжНУ: Особиста справа Ластовецького В.В., Слюсарєва Ф. М.
3. Особисті справи лікарів - неврологів ОКЛ, УЦМКЛ та ЦРЛ.
4. Архів Закарпатської області: Фонд 5 - опис 1.- Од. збереження 6.- Листи 3-11.
5. Снегурский Д.А. Состояние неврологической службы в Закарпатской области за годы Советской власти // Научный вестник УжДУ, серия "Гуманитарные науки".-1986.- № 7.- С. 62-64.
6. Вакула Н.С. Нариси з історії едишини Закарпаття - Ужгород: Мистецька лінія, 2006.- С. 59.
7. Микулянинець С.Н. Краткая история обласной клинической больницы // Сборник научных работ Закарпатской обласной клинической больницы. - Ужгород, 1957.- С. 13.
8. Береш Є.І. // Вречебное дело.-1991.- 12.-С. 99.

SUMMARY

DEVELOPMENT AND AC TIVE ENT OF NEUROLOGY IN TRANSKARPATIAN REGION FOR LAST 60 YEARS

Pulyk O.R., Turyanchuk M.I., Gyryavets M.V., Chopej I.V.

The development of neurological healthcare in Transcarpathia has begun since 1946. Actually, the advances of neurological health services are tightly connected with professional activities of doctor Snigursky D.O., a famous neurologist of Transcarpathia. During 60 years of existence Transcarpathian neurological healthcare has experienced the great development. In 1964 in Transcarpathian was only 39 neurologist, 195 beds for neurological patients. Today we have 118 neurologist throughout the region. Every regional hospital has a neurological department (in total they include about 500 beds for neurological patients). Also students and doctors can study neurologia at the medical faculty at our university.

Key words: development, neurological healthcare, famous neurologists